

Jens Thomsen Jepsen

Familien:

Det kan være svært for især børnebørnene at holde rede på de enkelte i familien. Nogle af dem har de aldrig kendt, men her er de:

Far: Christian Lund Jepsen, født i 1899 i Toftnæs, død 1954 i Sjelborg.

Bedstefar: Jens Thomsen Jepsen, født 1863 og død i Toftnæs i 1914.

Bedstemor: Marie Lund Jepsen, født i 1871 og død i Toftnæs i 1950.

Mere om slægten i Mary W. Kaiser: Slægten Windfeld.

Mor: Anna Jepsen f. Jensen, født i 1898 i Hennebjerg og død i Hjerting i 1988

Bedstefar: Jørgen Chr. Jensen, født i 1846 i Henne, død 1931 i Sjelborg.

Bedstemor: Marie Jensen, født i 1857 i Bølling, død 1946 i Sjelborg.

Morbror: Anton Nielsen, født i 1885 Hennebjerg, død i Houstrup i 1957.

Moster: Jensine Vad Nielsen født i 1890 i Hennebjerg og død i Hjerting i 1983.

Min søster Ragna har en slægtsbog.

Mine søskende:

Jørgen Chr. Jepsen, født 1928 i Sjelborg, død 1985 samme sted. Gift i 1954 med Betty født Andersen i 1931. Nu bosat i Guldager

Børn Kristian Lund Jepsen, født i 1955. Meta Lund Jepsen, født i 1957. Morten Lund Jepsen, født i 1965. Alle bosat i Esbjerg.

Marie Lund Sørensen, født 1929 i Sjelborg. Gift i 1950 med Aksel, der døde i Alslev i 1993. Bopæl i Orten de første mange år, derefter Alslev, nu i Varde

Børn Bent Sørensen, født 1951. Ella Lund Sørensen, gift Christensen, født 1955. Anni Lund Sørensen gift Borg, født 1958. Alle bosat i Varde.

Ragna Lund Hennebjerg, født i 1932 i Sjelborg, gift i 1954 med Tage, nu bosat i Skærbæk, tidligere Vindinge, Billund og Ansager.

Børn: Bjarne Lund Hennebjerg født i 1955 i Vindinge, bor nu i Tønder. Carsten Lund Hennebjerg født i 1957 i Billund, bor nu i Kolding. Lars Lund Hennebjerg født i 1967 i Ansager, bor nu i Aalborg.

Lis Lund Hansen, født i 1937 i Sjelborg, bor Vestervænget 7 i Hjerting, gift i 1962 med Bent Hansen fra Hvem, kun blev skilt i 1971

Børn: Laila, født i 1961 i Vojens. Dorthe, født 1968 i Rinkeæs. Begge nu bosat i Hjerting

Metha Marie Jepsen, født Jensen i 1939 i Hjerting. Vi blev gift 10/05-1958. Vi blev separeret 30/10-1980 og skilt ved dom 04/01-1982 Gift med Jørgen Willer i 1982 og bor i Hjerting.

Marthas forældre og søskende:

Anna Jensen, født Søndergaard i 1902 i Øster Vedsted, død 1998 i Hjerting.

Axel Jensen (Hjuler), født i 1897 i Hjerting kort efter, at faderen, karetmager Anders Jensen tilflyttede fra Rømø. Død i 1978 i Hjerting.

Arne Lund Jensen, gift med Annelise, født i 1928 i Hjerting, død i 1995 Hjerting.

Martha, gift med Jørgen Mortensen, født i 1934 i Hjerting, bor i Toronto.
Børge, født i 1931 i Hjerting, død i 1937 på Rigshospitalet.
Birgit, gift med Darling Mathiasen, født 1946 i Hjerting. Bor i Ejby, Glostrup.

Judith Jepsen født i 1940 i Nordskov. Død august 2009 Vi blev gift den 21/03-1992 i Sædden Kirke
Gift i Øse Kirke i 1960 med Frits Poulsen, der døde i 1978

Judiths forældre og søskende:

Nelly, født AAe i 1917 Obling, død i 1983 i Nordenskov.
Alfred Oldenburg, født i 1909 i Løgumgaarde, død 1996 i Nordenskov.
Steen Oldenburg, gift med Lene, født i 1941 i Nordenskov, bor i Aarup.
Alf Oldenburg, født i 1943 i Nordenskov. Bor i Esbjerg
Thomas Oldenburg, gift med Jonna, født 1951 i Nordenskov, bor i Ryomgaard.

Judiths børn:

Julle Christiansen, født Poulsen i 1961 i Sædding. Gift med John, født i 1962 i Randers.
Michael Poulsen, født i 1962 i Sædding. Gift med Kirsten Relster, født i 1961 i København.
Trine Poulsen, født i 1969 i Sædding. Død 2009

Kapitel 1: Min Barndom.

Jeg er født i 1927 som den ældste af fem på en ejendom i Sjelborg der havde et stråttækket lavt stuehus og 35 tønder land sandet jord.

Senere opdyrkede far, Kristian Lund Jepsen yderligere 15 tønder land fra hede.

Mor og far blev gift den 7. juni 1926 i Henne kirke.

Min mor, Anna, stammer fra Hennebjerg ved Nr. Nebel og var året før kommet til min far som husbestyrerinde i Toftnæs ved Alslev, hvor far dengang havde fødegården. Den blev inden min fødsel mageskiftet med fars søster Sinne og hendes mand Niels, der da havde ejendommen i Sjelborg.

En af mine første erindringer er fra, da jeg var godt 3 år gammel i 1930. Der var en meget trykket stemning i hjemmet. Der blev talt om, at vi skulle på tvangsaktion og vi børn forstod, at det var noget slemt noget.

Far havde et par år i forvejen startet bygningen af en ny svinestald på grund af de gode priser. Men så slog verdenskrisen igennem og prisen for leveringsfærdige grise var mindre end for de pattegrise, han havde indkøbt til opfødning.

En dag samledes mine onkler og tanter så i gården til krisemøde og der blev tegnet kationer, der betød, at vi blev reddet på målstregen.

Det havde nogle følgevirkninger f.eks., at bedstemor, bedstefar og en morbror, der led af epilepsi indtog noget af huset og vi andre – mor, far og 3 børn + karlen – måtte trykke os sammen i resten. Mine bedsteforældre var kommet på aftægt hos os og var samtidig barnepiger for os børn. Det var vi glade for, da mor var nødt til at deltage meget i markarbejdet og dertil snart ventede nr. 4 Der var 16 måneder mellem mig og min bror Jørgen. Mellem ham og søster Ria var der 14 måneder og derefter blev der 3 år til søster Ragna og yderligere 5 år til søster Lis. Det må have været kort efter, at mine bedsteforældre kom, at jeg slap fra bedstefar, der skulle holde øje med mig og at jeg gik hjemmefra.

Ad en markvej endte jeg 3 km. Borte i Kokspand nær ved brugsforeningen, hvor en bondekone fik øje på en ukendt lille dreng.

Hun fik mig indenfor ved at lokke med en sukkermellemmad og fik piller så meget ud af mig, at hun kunne ringe til Sjelborg til en nabo, om ikke der var nogen, der savnede en lille dreng. Det var der, der var allerede en eftersøgning i gang.

Bedstefar, der var 11 år ældre end bedstemor døde allerede i 1931, medens jeg var lille. Han var slidt op af hårdt arbejde, som ung på teglværket i Nr. Nebel, senere som landmand i Hennebjerg og var i de senere år dårligt gående.

Bedstemor var en stor hjælp for mor. Hun havde fået 10 børn, hvoraf 8 blev voksne og 7 blev gifte og stiftede hjem. To børn døde af sygdom som små og en dreng Chr. Vad kom som elleveårig ulykkelig af dage, idet han havde fået kotøjret uopvikkeligt omkring hånden og blev slæbt ihjel af en kvide, der var blevet vild. Det glemte forældre og søskende aldrig.

Jeg husker tydeligt, at jeg engang lå med en svær lungebetændelse og om natten vågnede op efter krisen og så op på bedstemor, der vågede. Hun kaldte med det samme på mine forældre for at fortælle den gode nyhed. Jeg tror, det var ved samme lejlighed, jeg spurgte hende hvordan, det var gået til, hun havde tryffet min bedstefar og var blevet gift allerede som 17-årig.

Hun fortalte, at hun var ude at tjene og at det altid var vanskeligt at blive fri for karlene, der prøvede at komme i seng med de unge piger og det var man nødt til, for det var en katastrofe med et barn udenfor ægteskab. Beskyttelsesmidler var dengang næsten ukendte.

Så en dag kom bedstefar, som hun havde hilst på et par gange, men ellers ikke kendte og friede til hende.

Han havde sparet så meget op, han med lån og kautioner kunne overtage en mindre ejendom og dermed manglede han en kone. ”Jamen bedstemor sagde jeg. Kendte du ham ikke godt” ”Nej sagde hun, men jeg vidste fra andre, at han var en reel mand og det var nok for mig i min situation” Jeg har aldrig hørt andet end, at det blev et godt ægteskab.

Min farfar Jens Thomsen Jepsen har jeg aldrig kendt. Han var sognefoged i Alslev og døde 1914 kun 51 år gammel af kræft i hovedet. Det fortælles, at han havde forfærdelige smerter og derfor om natten tilbragte mange timer i stalden for at andre kunne få ro.

Jeg kan svagt huske fars bror Hans, der besøgte os på motorcykel. Han havde da tuberkulose og døde kort efter.

En anden bror til far hed Magnus og fik udstykket en ejendom fra fødegården. Min farmor Marie Lund Jepsen døde 79 år gammel i 1950 og var altså enke i 36 år. Min far var 15 år ved farfars død og overtog fødegården efter at have været på højskole.

Bedste kom så på en aftægt, der varede godt 30 år.

Hun var ret ensom efter at min fars søster Stinne og farbror Niels efter nogle år solgte gården og købte gård i Lunde.

Bedste kom fra et velhavende hjem, hvilken kunne ses på de kvalitetsmøbler, hun havde. Det havde andre i den nære familie dengang ikke meget sans for og de gik derfor efterhånden til hendes nevø Hans Lund, der var forstander på Rødding Højskole.

Han købte senere Tanderupgård i Farup, hvorfra slægten Windfeld / Lund stammer og der har møblerne sikkert passet glimrende. Det var en kamp for mine forældre for at komme ovenpå igen. Der skulle spares meget og arbejdes hårdt. Besparelserne gik så langt, at vi de første par år kun fik en lille julegave hver – og af mine bedsteforældre. Sammenligninger med nabokammeraterne gjorde det meget tydeligt, at vi var havnet i bunden.

Vi havde det fattigt, men vi kedede os bestemt ikke. Det kan man ikke i et hjem med 3 generationer + dyrene i stalden, som vi tidligt lærte at omgås. Den voksne karl måtte dele kammer med min bror og mig. Det gav ikke meget privatliv, hverken for ham eller os.

Børn nu til dags får tidligt deres egen fuldt møblerede værelser og jeg kan ikke lade være at tænke på, hvad den meget forskellige start i tilværelsen kan få af betydning for den senere udvikling af den enkelte.

Men jeg er da ikke i tvivl om, hvilke startmuligheder jeg ville fortrække – de nutidige. Det var store fremskridt, da vi fik en radio, der kunne tage langbølger og senere en partstelefon.

Der var dengang ikke rigtig medicinmuligheder for folk med epilepsi og jeg huske tydelig, når min morbror faldt om med et anfald og helst skulle have noget mellem tænderne i en fart. Det påvirkede han psykisk i det lange løb, så han kunne blive voldelig overfor os børn, når vi irriterede ham.

Han måtte derfor på anstalten Filadelfia på Sjælland, hvor han døde mange år senere. Han havde en lille fortjeneste udover sin lille pension ved at hugge vejskærver og jeg husker ham i det lille læskur, mens han kløvede sten.

En anden tydelig erindring var da jeg pludselig mistede min 3-årige legekammerat på naboejendommen. Han var uvarslet løbet ind i bagbenet på en ellers rolig og tålmodig hest, der så havde sparket bagud.

I Hennebjerg ved Nr. Nebel boede moster Sine og morbror Anton, der var barnløse. Dem tilbragte jeg mange ferier hos og de fik gennem min barndom og ungdom stor betydning for mig.

Ejendommen, de havde, var kun på 7 tønnder land plus eng. De betød, at de måtte være meget sparsommelige. Alligevel var det et gæstfrit hjem, hvor familie, naboer og andre venner ofte kom på besøg.

Moster var meget energisk og velbegavet og skolelæreren havde anbefalet, at hun skulle læse, men det var der ikke økonomiske muligheder for.

Morbror var ikke så velbegavet som moster, men stiltfærdig og flittig. Da han i sin tid stod for at skulle overtage den lille ejendom efter sine forældre, var moster derfor ikke i tvivl om, at hun skulle sige ja, da han friede. Morbror havde i øvrigt tilnavnet Anton Styrmand, fordi hans far for mange år siden havde været styrmand på et mindre fartøj.

I de lange aftner var der ikke meget at lave og de begyndte derfor at lære mig alfabetet og det endte med at jeg kunne læse lidt, før jeg kom i skole. Det var både godt og skidt.

Som barn havde jeg det problem, at jeg stammede. Det blev ganske langsom bedre og da jeg var færdig med kommuneskolen, var det stor set væk.. Jeg kan stadig mærke det. Når der er noget, jeg skal have sagt i en diskussion og skal vente indtil, det er min tur, stemmer luften op i bronkierne og jeg skal passe meget på, når jeg skal begynde at tale. Det sker så, at jeg ikke får sagt det, jeg gerne ville i tide og situationen dermed bliver forpasset.

Kapitel 2: Barndommens skoletid.

I vores stue hænger et maleri fra Sjelborg malet 1915 af Niels Holbak. Min barndom faldt godt 20 år senere og jeg kan se, at meget er forandret i løbet af det tidsrum.

Endnu mere blev der dog forandret i de følgende 50 år.

Der var i min barndom en beskeden købmandsforretning i Sjelborg. Købmanden, Elias Pedersen, var meget gudfrygtig, hvad der kunne ses af, at der var sat bibelord op i butikken. Det var populært mellem os børn at hente varer hos ham. Men fik nemlig altid en tut med bolcher.

Jeg gik i skole med hans to drenge, der var 3 og 5 år yngre end mig. Den ene Oluf kom senere som tømremester til at lave meget arbejde for både firmaet og mig privat.

Det var også på den tid Jørgen, Ragna, mig og Ria var hos fotograf.

En anden ting jeg husker er, at vi kunne fange glasål i det lille vandløb, der udmunder ved "rødhætte" og at der var ål i en lille dam nedenfor den nuværende campingplads i Sjelborg.

Der var mange flere fisk i Ho Bugt dengang, især om efteråret. Vi lånte derfor tit en båd og roede ud for at "tatte" dvs. fange ål og bakskeud på en rinkel sandorm trukket på bjørnetråd.

Vi kunne fange så mange, at vi kunne sælge nogle af dem til naboerne. Der var flest bakskeud, som blev gnedet i salt, bundet sammen i halen 2 og 2 og tørret på snor, enten i det fri eller på loftet. Når vi skulle have dem om morgenen, blev de ristet i komfuret og klippet i strimler. Det var en lækkerbissen på sigtebrød.

Jeg begyndte i skolen i Sjelborg i 1934. Vi var dengang ikke flere end at vi kunne være i én klasse. Børnetallet i Sjelborg begyndte imidlertid at vokse især på grund af, at der bare fra et hjem kom 19 børn og fra et andet 16 børn, begge gange fra 2 ægteskaber. 5-8 børn fra samme hjem var ikke usædvanligt.

På skolebilledet er bror Jørgen i øverste række nr. to fra højre og jeg er nr. tre. Søster Ria er nr. 4 fra højre på næstnederste række.

Vi var efterhånden godt 40 elever. Skolen måtte udvides med et klasseværelse mere og der blev bygget gymnastiksal. Det tog imidlertid tid at erkende situationen og få bygget. I mellemtiden var mulighederne for undervisning mangelfulde.

Om vinteren gik vi i skole temmelig mange timer, men om sommeren skulle især os i landbruget arbejde med. Skolegangen om sommeren blev derfor reduceret efter alder, f.eks. Gik de ældste klasser kun i skole en gang om ugen i sommerhalvåret. Vi havde mange timer om vinteren.

En af de ting jeg husker er, at en af mine skolekammerater skulle have ris – også kaldet strambuks. Han ømmede sig meget og i det følgende frikvarter ynkede jeg ham, hvorpå han grinede og trak bukserne så meget ned, at jeg kunne se, hvad man også kunne bruge Vestkysten til.

Set i bakspejlet kan jeg se, at lærer Nielsen må have været særdeles dygtig til at undervise. I hvert fald kan jeg indse, at jeg ikke senere har lært væsentlig mere dansk grammatik. Han var også en god fortæller, når vi havde historie og god til at lære fra sig i regning.

På grund af de dårlige skoleforhold med alt for mange elever var jeg noget af skoletiden hos min morbror i Hennebjerg. Der var skoleforholdene bedre, men læreren ikke nær så dygtig.

Jeg kan stadig huske, da jeg første dag alene traskede af sted ad markvejene for at melde mig i den fremmede skole. Jeg kendte jo hverken lærere eller kammerater.

Når vi begyndte i skole, var vi ikke vant til at snakke "fint" dvs. rigsdansk. Det gjorde kun bymennesker, vi havde godt nok hørt det men at skulle tale det, når vi læste op af en bog, var noget helt andet.

De og du voldte også problemer. Vi fik hurtigt lært, at man sagde De til degn og præst, men der var jo også andre.

For nogen var det heller ikke let, når det var ens tur om morgenen til at være den, der stående skulle bede for til "Fader vor" på klassens vegne.

En anden ting jeg husker er, at der var et bogskab derhjemme med en del bøger fra centralbiblioteket i Esbjerg. Så kom folk fra Sjelborg og byttede og bogbilen kom med mellemrum og skiftede ud.

Hjemme avlede vi tidligt modnede kartofler. Dem gravede vi op allerede ved 5-tiden om morgenen, fordi det var vigtigt, at de blev leveret så friske som muligt.

Nogle enkelte aftagere i Esbjerg fik dem direkte leveret og en overgang var det min opgave at køre dem derind på en enspænder ladvogn med en tålmodig hest spændt for. Det er svært at forestille sig i dag, men den gang var der ikke meget trafik og vejen mellem Sjelborg og Hjerting var en jordvej og videre til Esbjerg, var det grusvej det meste af vejen.

Den samme hest købte morbror Anton og det hørte til min barndom oplevelser at få lov til at ride den fra Sjelborg til Henebjerg.

Taphagebroen og vejen var under anlæg dengang og en af vejarbejderne hjalp mig med at få hesten over på trækfærgen og op på den igen.

Det var en lang vej og min bagdel var passende varm, da jeg nåede frem.

Jeg husker den eftermiddag, hvor vi var i marken og vi så en mørk lavtflyvende flyvemaskine med kurs mod Esbjerg. Senere samme dag erfarede vi, at den havde smidt bomber der i den tro, den var over en tysk by. Et hus i Frodesgade blev smadret og den grønthandler, der boede nær ved, troede det ville gentage sig og skyndte sig ud af byen som mange andre. De boede så hos os i nogle dage. Senere fulgte så den 9. april 1940. Mens vi var på vej til skole om morgenen undrede vi os over de mange mørke flyvemaskiner med korsmærker.

Lærer Nielsen fortalte, at han havde erfaret at tyskerne havde besat Danmark og senere på dagen kom sognefogeden med instrukser om mørkelægning.

Som 13-årig var jeg ofte alene i marken for at pløje med et spand heste, men det var ikke enestående. Det skulle man kunne som en god landmandssøn og det var egentlig det arbejde, jeg bedst kunne lide.

Ufarligt var det ikke, jeg kan huske engang en hest blev sur, da jeg skulle spænde for. Den satte tænderne i skulderen på mig og løftede mig op til jeg hang og sprællede. Far blev meget vred, da han så bidemærket og hesten blev solgt.

Især for de voksne startede arbejdet tidligt på dagen og sluttede sent. En god middagssøvn var derfor nødvendighed. Den tid benyttede os børn os til sammen med andre børn at cykle ned til Sjelborg strand for at bade, eller bare for at hygge os sammen.

I det hele taget husker jeg, at vi børn eller unge ofte havde det godt sammen i den sparsomme fritid og nød den, når den var der.

Mælken fra køerne blev efter malkningen hældt i mælkejunger af aluminium, der blev afhentet tidlig morgen af en mælkemand i en lastbil.

Fra Marbækgård skulle man aflevere mælkejungerne hos en husmand i Sjelborg, fordi Marbæk lå så afsides.

På mejeriet undrede man sig over, at husmandens køer havde en fedtprocent, der lå væsentlig over, det man skulle tro.

Det hørte man på Marbækgård og et par karle herfra lagde sig på lur. Ganske rigtig – tidlig om morgenen kom husmandskonen og skummede lidt af fløden af Marbækgårds mælkejunger og hældte det over i deres egne. Stor opstandelse og skammen var så stor, at husmandsfamilien var nødt til at flytte fra Sjelborg.

Jeg tror, at jeg havde de fleste børnesygdomme, der især dengang kunne koste en del dages sengeleje.

Under en af disse manglede jeg læsestof og fik fat i en mindst 6 cm. Tyk bibel med gotiske bogstaver, som jeg studerede i flere dage.

Mor glædede sig meget over min nye interesse, men virkeligheden var, at jeg var begyndt at læse i Salomons bøger i den gamle testamente og der kan man finde saftige historier om emner, som man dengang ikke formodede, at en 12 års dreng burde have kendskab til, eller kunne vurdere på rette måde.

Det seksuelle var i det hele taget et interessant emne, måske netop fordi det dengang mellem voksne og børn/unge var et tabu emne.

Selvom vi færdedes mellem dyrene og var med til deres parringer, kneb der derfor med erkendelsen af, at mennesker stort set gjorde det på samme måde. Med mennesker formodede vi vistnok, at der måtte være noget mere mystisk forbundet med parringsakten.

Det hjalp på begreberne, da jeg et par år senere var på besøg hos en morbror og der i det værelse, jeg sov i, var en lægebog om seksuallivet i en reel. Den læste jeg i smug i, alt det jeg kunne.

I slutningen af min barndom fik min bedstemor en hjerneblødning, medens mor og far ikke var hjemme. Hun klyngede sig til sin armstol og udstødte mærkelige lyde. Vores karl, Niels og jeg bar hende så stadig siddende i armstole ind i hendes seng og søster Rie blev beordret til at ringe til lægen Alstrup, der kom hurtigt og årladede hende. Noget senere på aftenen kom vores forældre så hjem. Hun kom aldrig rigtig over det og fik yderligere to hjerneblødninger og døde et par år senere i 1946.

Hun stod lig i åben kiste i vores forstue, men det vænnede vi børn os hurtigt til. Jeg husker også, at ligsyns mændene var der for at konstatere de obligatoriske ligpletter.

Forholdet mellem læge og patient var et andet dengang, især når man boede på landet.

Hvert sogn havde sin sygekasseforening og når man skulle have læge, skulle man hos en lokal repræsentant have afhentet en kontrolseddel, som lægen skulle have. Det var næsten altid lægen, der kom til patienterne, der dels ikke selv havde transportmuligheder og dels ikke sendte bud efter lægen, før de var sengeliggende.

Mor havde engang et ankelbrud. Det kom læge Alstrup og ordnede på stedet og mor lå temmelig længe med det hjemme. Bedstemor og pigen måtte så passe hende og madlavningen.

Det var også lægen, der kom, engang far i flere dage havde haft en forfærdelig tandpine. Far bad om at få munden ryddet og lægen tog så tungen og kloroformflasken frem og ordnede sagen på stedet. Jeg kan endnu huske, at os børn stod og kikkede på rækken af tænder, der var lagt frem.

Læge Carstensen i Esbjerg var en anden læge, vi havde nogle gange. Det gjorde derfor et stort indtryk på os, da han under krigen blev myrdet af tyskerhåndlangere.

Det var ofte hårdt at være læge, der tog sig af landbefolkningen. Især under epidemier kunne det ske, at en sådan læge var på farten det meste af døgnet.

Så havde han ofte en anden til at køre for sig og kunne få en lille nik under kørslen. Under de forhold er der vel heller ikke noget at sige til, at det skete en læge tog lidt tilflugt til stimulanser. Det sker jo også ved fronten under en krig.

I Sjelborg var der dengang en del, der var medlemmer af Indre Mission, almindeligvis kalder missionsfolk i modsætning til lutheranerne, der stort set var alle andre.

Mine forældre kom sammen med begge parter, men det resulterede i, at når vi havde nabogilder, måtte vi holde én for hver af parterne for sig. Missionsfolkene tolererede f.eks. ikke kortspil og heller ikke en enkelt snaps. Samtaleemnerne var i sagens natur også forskellige.

Missionsfolkene kunne være meget fordømmende, men også meget hjælpsomme, når nogen kom i knibe. Det nød ikke mindst mor godt af, da far pludselig døde og hun derpå i en periode boede hos Harald Ribers.

Familien med onkler, tanter, fætre og kusiner fyldte meget i min barndoms og ungdomserindringer og gør det for så vidt stadig.

Familierne mødtes tit til familiekomssammen. De fleste onkler havde efterhånden bil, somme tider en lastbil, men så sad de større børn på ladet.

Vi var 40 fætre og kusiner og de større børn og unge cyklede gerne 20-30 km. for at besøge hinanden fra lørdag ved spisetid til søndag aften.

Vi havde kun radioer, der kunne tage nogle få langbølger stationer og vi havde måske netop derfor mere interesse i at være sammen og udveksle information og snakke med hinanden end man har nu. Også i sommerferierne var vi tit på ferieophold hos hinanden. Jeg kan huske, at vi stangede ål i brinkerne ved Alslev å og om vinteren på fjorden ved Nyminddegab, hvor vi også løb på klitskøjder. Når man skal tænke tilbage på sin barndom undgår man ikke at erindre katte, men især en lang række hunde.

Den eller de første hunde var foxterriere også kaldet rottehunde. Når man om foråret kom ned til bunden af logulvet eller en hessehat var der altid mange mus og rotter.

Når de skulle fanges, var katte ikke meget værd, de tog hvad de kunne spise og gik med det.

Rottehunden blev derimod helt elektrisk Og dræbte, indtil den var så træt, at den ikke kunne mere.

Den næste hund var en Grand Danois. der hed Ulla. Det var en flot hund, men den snappede efter cyklister, der kom forbi.

Da den anden gang havde flænget et par bukser, ville forsikringen ikke dække mere og naboen, der var jæger, skulle så skyde den. Jeg husker endnu, at vi stod og ventede noget derfra. Der faldt 3 skud og vi styrtede hjemad og der lå den, mens halen slog et ekstra slag.

Naboen var meget ked af, at det havde været nødvendigt med 3 skud. En årsag var nok, at han havde anvendt harehagl og burde have anvendt dyrehagl

Efter en puddelhund, som vistnok bare forsvandt. fik vi en boxer, Molly, som vi havde i mange år.

Den var rolig og stilfærdig. Dens madskål skulle man helst holde sig fra, når den spiste. Det var der en af kattene, som den ellers

var gode venner med, der glemte. Et enkelt bid i ryggen, et rusk med hovedet og katten var død.

Næste hund var en St. Bernhard. Det var også en rar hund, men den blev desværre til vores store sorg kørt over at rutebilen.

Så havde vi en krydsning, en halv boxer, der hed Teddy. Det var en stærk hund og vi var meget stolte af, at den kunne tæve alle andre hunde også en schæfer som en at kammeraterne havde.

Desværre blev den kørt over af en lastbil.

Næste hund var igen en St. Bernhard Basse, som ikke mindst søster Lis knyttede sig til. Den blev kun få år gammel, før den sammen med en anden hund begyndte at jage og dræbe får og desværre måtte aflives.

Sidste hund i rækken var en Schæfer, Ulla. Også den knyttede Lis sig til. Den var ualmindelig rar og trofast og efter at Lis flyttede hjemmefra, fulgte den altid med i marken. Den blev på gården, da mine forældre flyttede og var lige elsket af min bror Jørgen og svigerinde Betty, der overtog gården.

Næst efter hundene var hestene de dyr, der betød mest for os drenge, men dog især for Jørgen. Svin og høns var bare en grå masse, der skulle slagtes, når tiden var inde. Køerne havde numre efter hvor de stod i stalden, men hestene havde navne ligesom hundene.

Et gennemgående navn var Lotte. Svend, Musse eller Hans var også populære navne.

Lotte og Svend hed et par rødbrøgede, som vi havde i mange år. Det var tålmodige og dygtige heste, som aldrig voldte kvaler og som vi børn kunne være trygge ved.

En kort tid havde vi et par, der vist nok var Oldenborgere. Det var et par rigtig flotte dyr, men ikke helt stabile og det gik galt. En dag sidst på efteråret havde vi slagtet og der var blod i gården.

Mor advarede derfor daglejeren August mod at køre gennem gården, men August sagde bare, at de heste kunne han sagtens klare og gjorde det så alligevel.

De løb så løbsk for ham, "stejlede" og galopperede med ham og vogn af sted på vejen nordpå, hvor de drejede ind over en kant på vejen, hvor vognen tippede rundt.

Hestene fortsatte en km. videre med skaglerne bag sig. August lå under vognen, der var næsten var skilt ad og klagede sig noget. Han havde fået ødelagt sit knæ og med datidens lægestade, måtte han leve resten af sit liv med et stift knæ.

Hestene blev omgående solgt og det var vi kede af, for vi var stolte af de flotte dyr.

Kapitel 3: Realskoletiden og besættelsen.

Jeg var tidlig klar over, at jeg ikke ville blive landmand som det var skik i familien. Jeg havde fået tilbudt muligheden for at bo i Hennebjerg hos min barnløse moster Sine og morbror Anton, til hvem jeg jo havde en nær tilknytning fra barndommen. Jeg kunne så gå i realskole og skulle samtidig hjælpe lidt til i landbruget.

Der var nemlig et år tidligere blevet oprettet en realskole i Nr. Nebel. Mine forældre havde i forsommeren 1941 kontaktet forstanderen Paul Qvesel, der personlig på cykle sammen med hustru og barn havde været i mit hjem og forsikret, at jeg ville kunne tage en realeksamen. Det blev aftalt, at jeg skulle begynde efter sommerferien.

Paul Qvesel var en dygtig, lidt kontant forstander, der sammen med sin hustru byggede en god skole op til gavn for op egnen og senere blev kommunen en god borgmester.

Vi var andet hold på skolen og på grund af delinger var vi kun 12 elever i klassen.

En af pigerne, der hed Else, kom jeg lidt sammen med.

Vi gik lidt ture sammen og i bio, men kom aldrig tættere på hinanden. Alligevel holdt vi forbindelse med hinanden gennem min læretid og til slutningen af min soldatertid.

Vi mødtes også engang imellem, men jeg var slet ikke parat til at gå ind i et forpligtigende forhold og det ville det være blevet med Else.

På realskolen modnedes tanken om at læse til ingeniør. Økonomisk var det udelukket at tage til København og læse til civilingeniør. Det var billigere at gå i maskinlære og læse til teknikumingeniør og dette tiltalte mig egentlig også mere.

Det var tiden for de hårde vintre. Medens jeg gik til præst i Alslev, en strækning på 8 km og medens jeg cyklede til realskole, en strækning på 5 km. var der tidspunkter, hvor den eneste mulighed var til fods ofte ovenpå sneen, der få kompakt. På det grundlag var det nemt at få tilgivelse for at komme for sent til 1. time.

Husene var dårligt isolerede og der var dage, hvor isen på vinduerne trods en glohed kakkelovn ikke blev tøet op.

I soverummene var der normalt ikke varme og jeg husker østvendte værelser med rim på væggene. Så var det frydefuldt at have en ovnvarm mursten lagt i sengen først og skubbe den ned til fødderne, når man kravlede under dynen.

Man kan ikke tænke tilbage på årene 1939 til 1945 uden at tænke på 2. verdenskrig og den tyske besættelse af Danmark og det, den betød i hverdagen.

De nyheder vi fik gennem danske aviser og radio var censurerede af tyskerne og derfor ofte mere vildledende end oplysende. Næsten alle lyttede derfor til de danske udsendelser fra BBC, selvom det strengt taget ikke var tilladt.

Når man så havde ret detaljerede kort, var det spændende først med blyant og nåle at følge tyskernes imponerende fremmarch og derefter senere skadefro deres skridtvise tilbagetog. I den første tid af besættelsen så vi ikke meget til tyske soldater i dagligdagen. Det ændrede sig, da tyskerne begyndte at opbygge de udstrakte befæstningsanlæg langs den jyske vestkyst. En del boede i barakker eller beslaglagte bygninger som hoteller, men mange blev tvangsindkvarterede f. eks. 6-8 stk. hos Sine og Anton. Fordi jeg var ret god til tysk måtte jeg i mange tilfælde være tolk, også hos naboerne.

Indkvarteringen havde nær forårsaget en ulykke. En af de indkvarterede soldater havde pillet for meget ved tændsatsen på en håndgranat, smidt den fra sig og skyndt sig ud inden den eksploderede. Moster var heldigvis i køkkenet for døren til nabostuen, hvor moster oftest sad blev ødelagt.

Det blev der talt meget om i Hennebjerg. Moster var vred og gav tydelig udtryk herfor. Næsten alle soldaterne var lykkelige for ikke at være ved fronten og ivrige efter at komme godt ud af det med danskerne. Det medførte mange kontakter (fraternisering) og mange byttehandler f. eks. cigaretter mod fødevarer.

Alvoren lurede under overfladen. Når soldaterne stod for at skulle af sted til østfronten var de nedtrykte. Vi oplevede også et par gange, at en soldat, der kom for at sige farvel, var ledsaget af en maskinpistolbevæbnet anden soldat, der skulle sikre, at han ikke deserterede.

Mod slutningen af besættelsen var flere og flere soldater tvangsudskrevne fra besatte lande med tyske mindretal. En at disse, en ungare, kom til mit hjem i Sjelborg og insisterede på, at vi skulle gemme ham, ellers ville han blive henrettet.

Det var mine forældre bestemt ikke glade for og det var lige ved at gå galt, da gården efter et par uger pludselig myldrede med soldater som led i en øvelse. Da lå han gemt mellem negene på kornloftet. Han var heldigvis blevet så bange, at han var væk dagen efter, men vi erfarede efter kapitulationen, at han havde reddet sig igennem.

Jeg havde fået et fotografiapparat i konfirmationsgave. Siden har jeg taget mange billeder.

Min interesse har først og fremmest været at tage rimelig gode billeder til dokumentation, at det jeg har set og oplevet.

En overgang fremkaldte og forstørrede jeg også billeder. Jeg farvelagde også med farveblyant, men i længden kunne det ikke fastholde min interesse, dertil havde jeg ikke talent nok og senere kom farvebilleder.

Kapitel 4: Læretiden og soldatertiden.

Lægedreng:

På væggen i hallen på Esbjerg Museum hænger der en perspektivtegning at det gamle Jensen & Olsen, der lå der, hvor Føtex ikke særlig kønne bygninger nu ligger.

Der startede Esbjergs første håndværkssvirksomhed og det er min gamle læreplads som smede- og maskinarbejder.

En læreplads var svær at få, men jeg besluttede efter realeksamen en gang om måneden at henvende mig på de større maskinfabrikker i Esbjerg.

Da jeg tredje gang dukkede op hos Jensen & Olsen i Havnegade, sagde værkføreren Poul Andersen "Det er tredje gang, du er her. Du må da vist være ivrig efter at komme i lære. Vi har et afbud, kan du starte til den første".

Om jeg kunne - det var lykken.

Jeg havde så fire gode år i min læreplads fra 1. november 1944 til 1. november 1948. Om sommeren boede jeg hjemme i Sjelborg og cyklede ind. Om vinteren, hvor vi gik i teknisk skole fra 18 til 20, boede jeg i H. C. Ørsteds Gade, i øvrigt sammen med min senere kompagnon, Jens Kristensen, der var afsluttende lære på Christola. Han var fra Nr. Nebel og havde været i smedelære der de første 2 år af læretiden.

Enkefru Jansen, som vi boede hos, var en af dem som sammen med sin mand var kommet til Esbjerg i "Klondyke"- tiden.

De havde haft en god trikotageforretning i Nr. Nebel og nu skulle der satse:, men de tabte deres formue ved det. Hun kunne derfor også fortælle os om den tid.

Som lærling var man på skift i flere afdelinger f.eks. grovsmedie, kedelsmedie, lager og værktøj og sluttede i maskinværkstedet for at lære at file, høvle, dreje og montere. I kedelsmedien blev der endnu nittet kedler. Så sad vi inde i kedlen, tog mod nitten og placerede den' lynhurtigt i hullet og satte modholdet imod bagefter.

Hvis man var ferm til tegning kom man også på tegnestue. Der var jeg i 7 måneder. Fabrikens ejer var gift med en søster til A. P. Møller og hun kom tit ind og snakkede med os på tegnestuen, når hun var på fabrikken.

På grund af krigen var det et turbulent første læreår med skiftarbejde, folkestrejke med afspærring af byen. sabotageaktioner med skydning i gaderne, mens vi var på vej til arbejde osv. Men livligt var det.

Under afspærringen af byen, sov jeg på en sofa hos værkføreren. Et barnebarn af ham kom min datter Anna mange år senere en del sammen med.

Jeg mindes altid min læretid med glæde, både arbejdspladsen og forholdet til lærekammeraterne og til svendene. De sidste var fine og af den gamle skole, der forventede at man kendte sin plads og gjorde sit arbejde. Nogle af dem glædede os ved at besøge os på fabrikken i Hjerting, da vi senere blev selvstændige.

Kapitulationen erfarede vi på boldbanen i Hostrup, hvor vi var til fodboldtræning. Vi var jublende glade og jeg kan stadig for mit indre øre høre befrielsesbudskabet fra London.

Jeg blev dengang og senere spurgt om, hvorfor jeg ikke var frihedskæmper. Jeg var kun 18 år og fik ikke kontakt til nogen grupper. Jeg kunne godt været kommet med i selve befrielsesdagene, det var der rigtig mange, der kom. Der var hårdt brug for raske mennesker, der med arm bind og våben kunne tage del i de mange bevogtningsopgaver, der opstod på grund af tyskernes hastige afrejse. Det ville imidlertid have betydet et afbræk i min uddannelse og det kunne jeg ikke være interesseret i.

Befrielsessommeren blev levet meget intenst. Der skete virkelig meget og folk nød friheden. Det var jo nok noget letsindigt, at vi var nogle der stjal lyspatroner, ammunition og sprængstoffer i de tyske depoter og eksperimenterede med det. Det gav nogle ordentlige brag og bagefter kan jeg godt se, at det var heldigt, at der ikke skete alvorlige ulykker.

Mit hjem var altid åben for unge mennesker. Det var derfor et sted, hvor mange unge mennesker faldt ind og sad og snakkede over en kop kaffe eller saftvand. Øl så vi så godt som aldrig. Når vi kom hjem fra fodbold eller gymnastik og var sultne, var det tilladt at gå i spisekammeret og smøre en fedtemad eller spise rødgrødslevninger med mælk.

Jeg havde været for genert til at få begyndt at danse, men efter et kursus på danseskole i Esbjerg vovede jeg med hjælp af min søster Ria at begynde at danse til bal i Hostrup Forsamlingshus. Her og i forbindelse med fodboldsafterne var jeg meget sammen med en sød pige, der hed Kirstine. Det kneb sommetider at få sagt farvel og engang midt om vinteren en tidlig morgen kunne jeg se at far var ved at tænde lys. Det lykkedes mig at komme uset ind - troede jeg, men ved formiddagskaffen sagde far pludselig: Der er en der her tidlig til morgen har sat fodspor i nysneen, hvorpå han kiggede på mig og tilføjede: Pas nu på, det er galt for større fyre end dig. Forholdet sluttede, da jeg kom ind som soldat og hun kom på husholdningsskole, men vi traf hinanden igen hos hendes familie i Sønderborg, hvor jeg dengang lå som kornet og uden at det ændrede noget. På grund af, at jeg havde så mange uddannelser år foran mig, var jeg på det tidspunkt meget bange for at blive bundet.

Soldat:

Kort efter at jeg blev udlært i efteråret 1948 blev jeg indkaldt til infanteriet i Haderslev. Det var noget af en omvæltning, men dels havde jeg ikke noget imod den fysiske træning og dels var jeg som nu af den overbevisning, at det er nødvendigt for et land at have et forsvar og dermed havde jeg også en motivation, når det engang imellem var noget surt. Hvad jeg derimod aldrig forligede mig med var, at jeg blev udtaget til befalingsmandselev og derved fik lagt et år til min soldatertid. Som menig soldat og som værnepligtig befalingsmand fik man dengang næsten ingen løn.

Udtagelsen til befalingsmandselev skete mens jeg lå i Skibby ved Hjørring. Her havde jeg også truffet Sussi, der udover at være en sød pige havde nogle meget flinke forældre. Det blev måske under indtrykket at soldatertilværelsen hurtigt meget varmt og endte med en forlovelse, inden jeg kom til Helsingør.

Sussi tog arbejde i Helsingør, men tog tilbage til Hjørring igen efter nogle måneder og for holdet sluttede samtidig med, at jeg var færdig på Kronborg. Et senere møde, efter at jeg var begyndt i Odense, ændrede ikke noget.

Som elev tilbragte jeg et halvt år på Kronborg. Jeg kom til at elske det gamle slot, vagterne i den tidlige morgen. Når skibene passerede Kronborg på vej til København og i det hele taget den pragtfulde nordsjællandske natur, som vi hver dag var ude i.

Hvad, der faldt mig meget svært, var at blive stillet op foran kammeraterne og kommandere med dem. Der var for mig i den situation en psykologisk barriere, som fik mig til at føle mig meget alene og uden kontakt med mit "publikum". Det er noget jeg aldrig helt er kommet af med, men naturligvis gav det mig en rutine, som jeg senere havde gavn af, når jeg i mit senere arbejde skulle stå overfor en forsamling.

Tilbage til Haderslev blev jeg sendt til Itzehoe til den "Danske Brigade". Det var meget interessant at opleve at være i den modsatte situation af den tyske besættelse af Danmark. Itzehoe var helt uberørt af bombningerne, heller ikke de relativt nybyggede kasernebygninger havde lidt overlast.

Vi havde ingen kontakt med befolkningen

På en udflugt til Hamborg så vi resultatet af bombningerne der og det er svært at forstå, at så mange mennesker kunne overleve og bo i de grusdynger, som ruinerne ofte var. Når jeg nu mange år efter kommer tilbage til Hamborg forekommer synet noget uvirkeligt.

Næste station blev så Haderslev og uddannelse af rekrutter. Mens jeg var i Haderslev var min bror, Jørgen også soldat, men vi så nu mest til hinanden, når vi var på orlov samtidig.

Jeg husker en Nytårsaften, hvor Jørgen var så uheldig at flænge sine uniformsbukser på pigtråd. Da gjorde søster Ria en fantastisk indsats ved at sy bukserne sådan, at Jørgen kunne få bukserne byttet på depotet uden at det blev

opdaget. Det kunne ellers blevet ubehageligt.

Efter 3 måneder blev vi forlagt til Ålborg, hvorfra jeg i efteråret 1950 endelig blev hjemsendt. Jeg havde næsten opgivet planen om at læse til teknikumingeniør. Jeg kunne ikke overse i yderligere 3 år ikke at have penge til rådighed, som mine jævnaldrende kammerater havde det.

Jens Kristensen, min ven og senere kompagnon kontaktede mig heldigvis og fik mig på andre tanker.

Venner fra barndom og tidlig ungdom

Medens jeg var barn, var dem jeg kom mest sammen med Verner Hansen og Evald Riber. Medens jeg var i lære flyttede Verners forældre til Vrøgum. Vi besøgte hinanden et par gange, men det ebbede hurtigt ud og Verner døde i øvrigt ret ung.

Evald læste ligesom mig til ingeniør, men på bygningslinien, da han ligesom sin far var murer. Du han senere blev ansat ved et stort entreprenørfirma i København, så vi kun hinanden når han var hjemme på ferie. Han omkom omkring 1960 ved en drukneulykke i Grønland.

Eigil var vi også meget sammen med. Han var et par år ældre end mig og først udlært som gartner og derefter som murer.

Han havde i mange år murerforretning i Sjelborg og murede bl.a. Jørgens nye stuehus.

Ca. 1985 blev ham og hans et år ældre broder ramt af en hjerneblødning og måtte stærkt invaliderede resten af deres liv være på Hjerting Plejehjem, hvor Judith jo virker.

I realskolen kom jeg mest sammen med Børge Lund fra Lydum. Medens jeg var i lære i Esbjerg, så vi stadig hinanden engang imellem og også en enkelt gang efter at Jens K. og mig var startet i Hjerting.

Jeg hørte senere, at han i en alder af Ca. halvtreds år i Århus havde fået kræft og var død.

I læretiden fik jeg ingen egentlige venner, men nogle gode kammerater, som jeg ser engang imellem, mest Eigil Rasmussen, som jeg nu jævnlig spiller golf med.

Derudover betød samvær med fætre og kusiner trods afstande meget. Vi havde fra vores forældre arvet en stærk familiefølelse.

Denne familiefølelse gav sig senere i tilværelsen udslag i at vi indførte regelmæssige fætre og kusinesammenkomster.

Hver gang har vi mange ting at mindes og nye tildragelser i familien at tale om.

Kapitel 5: På Teknikum

En at de sidste dage i oktober 1950 stod vi der så en tidlig morgen, Jens Kristensen og jeg sammen med godt 100 andre i gården på Odense Teknikum og ventede på at blive lukket ind til en koncentreret 1-dags optagelses prøve.

Da dagen var slut fik vi efter en pause at vide, hvem der ikke havde passeret nåleøjjet. Allerede næste dag startede vi og blev inddelt i fire klasser. Med omgængere kom vi op på 29 elever i hver klasse, da vi var flest.

En vigtig forudsætning for at kunne læse var et læselån. For mit vedkommende på 8.000 kr. i Andelsbanken.

For at få det måtte jeg på rundtur til familien for at skaffe 6 kautionister, men sådan var det dengang.

Det gamle teknikum lå meget centralt ved Munke Mose, midt i byen. En af de ting, os elever husker fra dengang er de herlige spadsereture i mosen og ved Odense å i det lange middagsfrikvarter. Jeg husker i det hele taget Odense som en venlig by, der var stolt af sit teknikum, der dengang var den eneste videregående uddannelsesinstitution i Odense.

En af de første lærere vi mødte var "Skipper", der var pensioneret kaptajn fra hæren. Det var hans opgave at bibringe os de grundlæggende færdigheder i matematik. Det var slet ikke så let, når man tænker på at niveauet spændte fra folkeskole til realeksamen. Skipper holdt strengt orden, men han var en mester i at få elever med en kort skolegang op på niveau. Hans motto var "De, der ager med stude, kan også nå med" - hvis de altså var flittige. Der var mange andre af vores lærere, som vi den dag i dag mindes med respekt. En af dem var afdelingsforstander Tvergaard, der var højt begavet. Desværre fik han umiddelbart efter vi var færdige sklerose og døde efter få år. En anden lærer var "Damp Iver". Han var en tør type og tilsyneladende streng, men der var ingen som ham til at hjælpe en elev gennem mundtlig eksamen.

Vi havde virkelig mange undervisningstimer, konstruktionstimer og forberedelsestimer. Vi var effektivt i gang over 10 timer i 6 dage om ugen. Nu til dags vil man nok synes, at det var gammeldags og unødvendig med så meget terperi og paratviden, som vi skulle præstere.

Lokaliteterne var ikke særlig moderne Set med nutidens øjne. Vi sad f. eks. på rad ved nogle meget lange borde. De havde imidlertid den fordel, at de lynhurtigt kunne stilles sammen til et spil bordtennis mellem undervisnings timerne og konstruktionstimerne.

Vi var glade for vores uddannelse og vores skole og så meget frem til den stolte dag i slutningen af oktober 1953, hvor vi kunne kalde os for ingeniører.

Der var heldigvis god brug for ingeniører og de fleste havde fået arbejde inden de var færdige. Det gjaldt også Jens K. og mig.

Gennem hele skoletiden boede Jens Kristensen og jeg sammen. I begyndelsen i et trangt kakkellovnfyret værelse, men senere i en slags klublejlighed, med 2 værelser og eget badeværelse. Derved udbyggedes det venskab, vi allerede havde grundlagt i læretiden og nye livsvarige venner kom til f. eks. H C Petersen fra Åbenrå, Jørn Lauridsen fra Frederikshavn og Gunnar Petersen fra Kerteminde.

Min Søster Ragna havde en veninde, Irene, fra den tid, hun tjente i Horne. Vi var begyndt at komme sammen inden jeg kom på teknikum og hun fik nu en plads i Odense samtidig med, at vi blev forlovede.

Vi havde det godt sammen et stykke tid, men uden at jeg kan forklare hvorfor, fortrød jeg. Jeg var meget ked af situationen, men jeg kunne ikke fortsætte.

Irene blev meget ked af det og min dårlige samvittighed gjorde, at jeg i en længere periode holdt mig væk fra det kammeratlige samvær udenfor undervisningstiden.

Ragna havde i øvrigt selv en kort tid plads i huset i Odense hos Haustrup junior. Hun forlod pladsen ret pludselig, vistnok mest på grund af hjemlængsel.

Medens jeg var i Odense blev søster Ria gift med Aksel 1950.

Mine forældre havde sølvbryllup 1951. Det blev fejret i bagerens sal i Hjerting, hvor jeg mange år senere selv fejrede mit bryllup.

Mens jeg var i Odense tog jeg kørekort i en lidt ældre tung bil. I den efterfølgende ferie bad min bror mig hente en lejebil i Hjerting.

Det var en let, smal Ford Popular og da jeg passerede et skovhjørne tog vinden den med et ryk. Jeg reagerede overrasket for voldsomt, bilen skred på tværs i gruset og trillede så 1 1/2 gang rundt og der lå jeg mellem puder og glasskår, temmelig groggy. Da jeg fik hovedet op gennem sideruden, var der allerede folk på vej fra en nærliggende mark. Det var en dum oplevelse, så meget mere som, at mange mente, at jeg havde kørt temmelig vildt.

I slutningen af oktober 1953 havde vi så fået de sidste eksamenskarakterer og kunne ringe hjem og fortælle, at nu kunne vi kalde os ingeniører.

Vi fik begge blomster sendt fra de stolte forældre. Dem glædede vi os over sammen med vores piger Grethe og Lis.

Det næste var så transtokationsfesten, hvor vi fik overrakt vore diplomer og hvor et kvintet spillede kammermusik og hvor forstander Lomholt holdt tale for os og de fremmødte honoratiories. Der var virkelig stil over det, men også det mere jordnære havde sin tid. Lomholt sagde bl.a. Når I nu kommer ud i jeres stillinger - og de fleste har jo allerede job - så vil i opdage, at det I har brug for, har måske ikke lært.

Det kan imidlertid ikke nytte, at I kræver skolepengene tilbage, men I må forstå, at enhver uddannelse kun kan være et grundlag, som der skal bygges videre på.

Det er vel i dag mere nødvendigt end nogen sinde tidligere.

Samme Lomholt havde lidt svært ved at tale tydeligt. Han var blevet skudt gennem halsen under krigen af landsforrædere.

Det var vemodigt at sige farvel for Jens K. og mig, men samtidigt var vi ivrige for at komme i gang med det næste livsafsnit. Pigerne blev ligesom glemt i hastværket, men det var vi ikke de eneste, det skete for.

Det var anderledes for dem, der havde nået at blive gift, medens de læste. De ægteskaber holdt udmærket.

Det er nu i begyndelsen af 1999 godt 45 år siden vi fik vores diplom. At vi havde et godt kammeratskab ses af, at vi hver femte år mødes et døgn tid og hygger os sammen med vore hustruer.

Bortset fra et par stykker møder alle op, der overhovedet har mulighed for det, men desværre er nogle jo døde f.eks. Jørn Lauridsen.

Kapitel 6: Familieforhold frem til 1957

Mor var kommet til far som husbestyrerinde i 1926. Mor var da 28 år og far var 20 måneder yngre. Far havde overtaget fødegården i Toftnæs meget ung og så vidt jeg ved var der økonomiske årsager til, at der blev mageskiftet med farbror Niels og faster Stinnes ejendom i Sjelborg.

Så vidt jeg har hørt, havde far levet et muntert ungarleliv sammen med vennerne i ungdomsforeningen og fra højskoletiden, indtil han traf mor.

For mors vedkommende ved jeg kun, at hun i en del år havde tjent i forskellige pladser. På grund af hendes alder må hun have været meget glad for at kunne få den tryghed, der lå i at blive gift med en gårdmand. Det blev dygtige husbestyrerinder ofte dengang, men for det meste var det manden, der var noget ældre end pigen.

Hverken mor eller far har villet tale ret meget om, hvad de i deres ungdom havde oplevet udover det rent familiemæssige. Det havde været rart, når man gerne så mange år efter ville prøve at forstå, hvorfor tingene udviklede sig, som de gjorde.

Det var som tidligere nævnt svære år, at værre ung landmand i. Medvirkende til den dårlige økonomi var sikken også farfars sygdom og tidlige død, således at der ikke havde været meget at stå imod med. Deraf sikken også mageskiftet.

Dertil kom, at far efter flytningen til Sjelborg havde satset økonomisk, netop som landbrugskrisen satte ind.

Når jeg husker tilbage synes jeg, at både mor og far arbejdede meget hårdt og altid var i gang. Det er svært for mig at vide, hvor dygtig var som landmand, men så vidt jeg kan huske, avlede vi godt efter forholdene, ligesom vi havde et godt husdyrhold. Økonomien i det kan jeg ikke bedømme. Vi avlede selv mange kartofler på 12 tønder land og derudover opkøbte far mange. Vi drog så ud med katoffelsorteren om efteråret og foråret og solgte eller oplagrede dem.

De tidligmodne kartofler blev forspirede og taget op så tidlig om morgenen, at de kunne være i Esbjerg ved 8-tiden.

Denne virksomhed må også have givet en indtjening.

Mor var dygtig i huset og lavede god mad. Vi havde af den grund også let ved at få folk. Det var ikke velset, at der blev sparet på maden, når der skulle arbejdes hårdt.

Far havde et alkoholproblem, der eksisterede allerede tidligt i min barndom.

Far drak ikke hjemme, i hvert fald kun en kaffepunch i fly og næ, når nogen var på besøg.

Når han af en eller anden grund var i Hjerting; Varde eller Esbjerg og kom på kro, dumpede han imidlertid engang imellem i og det kunne tage et par dage.

Når han så var blevet afleveret af en taxa, måske midt om natten og helt færdig, var mor naturligvis meget ked af det og efterhånden mere og mere frustreret.

Hun blev bitter som årene gik og hun gav udtryk for sin kritik også overfor os børn.

På grund af, at jeg var så meget i Hennebjerg og senere blev indkaldt og på skole var det mest mine søskende og bedste, der var vidne til forholdene og som måtte lægge ører til mors berettigede beklagelser.

Jeg husker imidlertid en lejlighed, hvor bedste sagde til mor, at hun skulle dæmpe sig ned, for hun havde en mand, der var rar overfor bedste, mor selv og børnene og aldrig var voldelig. Jeg erindrer ikke, at far nogensinde har kritiseret mor og jeg har talt med mange, der fortæller, at de havde haft mange gode samtaler med far, selv om han var ret lukket til daglig. Et af fars problemer var måske, at dagligdagen ikke passede til den verden, han gerne ville forestille sig.

Min senere svigerfar Axel Jensen fortalte mig senere, at Chr. Lund ikke var den, der snød andre.

Min søster Rie blev gift med sin Aksel den 19. maj 1950. Aksel havde været soldat i Tyskland næsten samtidig med mig og kørte derefter som chauffør hos broderen, der havde en vognmandsforretning i Alslev.

Familien mente det var mere sikken for de unge at være landmænd og de blev derfor med kautioner hjulpet til at købe et husmandssted i Orten, selvom Aksel egentlig ikke havde lyst.

En del år senere blev ejendommen solgt, de bosatte sig i Alslev og Aksel kørte så i mange år entreprenørmaskiner, især ved vejbygning.

Medens jeg var på teknikum havde forholdene hjemme udviklet sig til den dårlige side og hverken fars eller mors nerver var ret gode, slet ikke fars.

Min bror Jørgen havde fundet sin Betty og venner af mor og far mente, at det bedste ville være, hvis Jørgen og Betty overtog ejendommen og mor og far flyttede til en mindre ejendom i Sjelbog, der var til salg.

Betty og Jørgen blev så gift den 3. august 1954.

Betty og Jørgen drev derefter ejendommen i mange år. Jørgen havde lidt maskinstation ved siden af for at forbedre indtjeningen. Betty var flink til at tage del i markarbejdet. En dårlig ryg gjorde det til tider vanskeligt for

Jørgen at passe landbruget.

Han sørgede så for at få et buskørekort og blev en skattet rutebilchauffør på Esbjerg - Varde bilen. Landbruget blev derefter drevet kvægløst.

Fra teknikum var jeg kommet til et lille firma i Aalborg, der hed Klemm's Service. Indehaveren hr. Klemin havde fået det råd, at hvis han ville videre med sit firma, skulle han ansætte en ingeniør. Det var nok et dårligt råd, i hvert fald kunne jeg ikke bibringe firmaet noget og jeg besluttede til Klemms sorg at rejse.

Far havde set i avisen, at Seelens maskinfabrik i Esbjerg søgte en ingeniør, der på deltid ville lave maskinkonstruktioner for ham. Det mente jeg at kunne bruge som grundlag for en konstruktionstegnesteue og lejede I. maj 1954 et egnet værelse hos enkefru Palludan i Skolegade. Hun var i øvrigt søster til Varde Banks direktør af samme navn. Jeg fik hurtigt mere arbejde dels hos P. Rasmussen og dels hos møllebygger Jensen.

Allerede medens jeg var soldat i Aalborg havde jeg knyttet kontakt til to ugifte kusiner til mor, der havde en damefrisørforretning. Kontakten blev udbygget medens jeg senere var ingeniør der. De lærte mig bl.a. at sætte pris på klassisk musik og vi bevarede forbindelserne gennem årene ikke mindst ved gensidige besøg indtil deres død mange år senere.

Hos mor og far endte det med en katastrofe den 12. september 1954. Jeg boede på det tidspunkt i et værelse hos dem og far var gået til sengs med dårlige nerver. Jeg skulle til spisning sammen med venner i Hjerting, men talte med ham umiddelbart før jeg skulle af sted.

Han virkede lidt fraværende, men ikke foruroligende.

Cirka 3 timer senere blev der ringet, jeg skulle komme hjem, far var syg og jeg ville blive afhentet. Da jeg kom ud til bilen fik jeg at vide, at far var død. Jeg kom så hjem til Jørgen og Betty, hvor mor allerede var. En times tid efter, at jeg var taget af sted var mor blevet klar over, at noget var galt og havde tilkaldt læge. Denne

havde forgæves kæmpet for at få far kaldt til live, men der var ikke noget at gøre.

Far havde lidt efter lidt den aften fået for mange sovepiller, men den dødelige udgang skyldes først og fremmest den lungeallergi, der flere gange i min barndom havde sendt ham til sengs, når der blev tærsket lidt muggen byg. Sporerne havde så bevirket, at der danne des skum i lungerne.

Far blev 54 år. Fars yngre bror Magnus havde også svage lunger som følge af astma og blev kun 59 år.

Magnus' søn, min fætter Jens Verner kom senere i lære på K.J. Som udlært blev han en skaltet medarbejder og han er stadig på fabrikken, hvor han passer den CNC-styrede laser skærernaskine.

Næste morgen tog min søster Lis og jeg ned til ejendommen for at tage afsked med far. Da jeg løftede ligklædet fra ansigtet, gik det rigtig op for os, hvad der var sket og vi brød sammen.

Det blev forværret af, at ambulancen kort efter kom, fordi politiet i Varde havde krævet far obduceret på grund af omstændighederne. Det var kort efter giftmordet med bladan i Kravense. Der havde politiet ikke haft mistanke og offeret var blevet begravet, men blev gravet op igen efter rygtedannelser.

Mor boede en tid hos vore gode venner, Harald Ribers i Sjelborg, indtil hun fik en lille lejlighed i Hjerting, hvor der blev en sofa til mig.

Jeg fik efter en tid solgt ejendommen i Sjelborg og fik rede på økonomien, der var således, at mor måtte være endda meget sparsommelig. Men hun kunne betale enhver sit og det var en æressag for os.

Min søster Ragna blev gift med sin Tage den 31. oktober samme år i Hostrup Kirke.

Hun havde truffet ham, medens han var landbrugsskolelærer på Sjælland og hun var i køkkenet.

Tage var derefter i nogen år landbrugslærer i Vinding ved Vejle, indtil han fik et job som konsulent i Billum. Senere igen blev han leder af forsøgsstationen i Ansager.

Desværre fik Tage her en sindssygdom, der gjorde at han fik vrangforestillinger og måtte indlægges på Statshospitalet i Hviding. Efter udskrivningen viste det sig, at han ikke længere kunne lede stationen. Han fik så et regnskabsjob i Skærbæk, hvorefter Ragna og han flyttede hertil.

Det viste sig imidlertid, at Tages sygdom fortsat krævede så meget medicin, at han måtte gå på pension. Ragna og Tage var imidlertid så glade for at bo i Skærbæk og havde fået så mange gode venner, at de blev boende der.

Medvirkende hertil var også, at deres ældste søn, Bjarne, der var udlært på K.J., havde uddannet sig til kørelærer og havde oparbejdet en god forretning i Skærbæk og senere også i Tønder, hvor han oven i købet nogle år senere kom i byrådet som socialdemokrat.

Moster Sine og morbror Anton solgte i disse år ejendommen i Hennebjerg på grund af morbrors tiltagende svagelige helbred og flyttede til et lille hus i Houstrup.

Her faldt morbror og pådrog sig et lårbensbrud som sygehuset ikke kunne gøre noget ved. Han kom på plejehjemmet Sinesninde i Varde, hvor han kort efter døde juleaftensdag 1957.

De sidste år, jeg var i Odense havde jeg været på sygehus for at få fjernet mandler og senere igen for at få repareret en tilstoppet næse. Det var resultatet af et spark på næsen under fodbold med et knoglebrud til følge.

Jeg havde der truffet en sygeplejerskeelev, Lis. Hun skulle fortsætte sin uddannelse i København, men vi havde bevaret en vis forbindelse og besluttede, at se mere til hinanden efter jeg var kommet til Esbjerg.

Det viste sig, at Lis var meget egocentreret og temperamentsfuld. Vi havde en meget spændende tid sammen, når vi besøgte hinanden gennem et halvt års tid.

Det endte med et brag og Jens Kristensens tørre kommentar var, at det var han da glad for.